

IANCU LAURA

*A Forrófalvi énekeskönyv (1909)**Bevezetés**Forrófalva*

A kelet-romániai Moldva területén élő római katolikus magyar közösség köréből rendkívül kevés írásos emlék maradt fenn, ezért az ismert kéziratok értéke túlmutat a szűk filológiai, textológiai, kultúrtörténeti stb. kérdések jelentőségén. A kéziratos füzetek, ima- és énekeskönyvek a régi magyar vallásos kultúra és a magyar eredettudat médiumai, hordozói¹ és tárgyi szimbólumai.²

A tanulmányban közelebről ismertetett, 1909-es keltezésű egyházi énekeskönyv egy olyan településről származik, ahol a magyarság – jelenlegi ismereteink szerint – a XV. századtól jelen van. Forrófalva (Faraoani)³ a történelmi Moldva legjelentősebb katolikus ekléziája volt. Ez lehet a magyarázat arra is, hogy a missziót látogató egyházi személyek feljegyzéseiben⁴ rendszeresen, de legalábbis átlagot meghaladó gyakorisággal említik a

¹ Ennek illusztrálására idézzük fel a következő, Tánzos Vilmos által rögzített történetet: „Andor János a tragikus sorsú P. Boros Fortunáttal való 1947-ben történt kolozsvári találkozását meséli el: »Ién [én] hosztam imakönyveket! Me ott vot Borosz Fortunát pap Koloszáron. Ién elmentem, az beszéltem véle. Me a niép [nép] itt a foluba rijám állott vót, hogy menjek sz keressem [keressem fel] meg. Ién kimentem, de akkor a komisztok [kommunisták] má csufolkodni fogtak vót. Ő ingem [engem] nem üszmert [ismert], ugy hogy monda nekem, nincen [nincs], nem tud adni. – Atyám, ién itt ülök egy hiétig [hltig], su usszem [úgy sem] menek vissza keresztetek sz könyvek niékül [nélkül]! Me ingem otthon várnak! – Akkor meggondolkozott, fiélt [félt], hogy nehogy legyek komoniszt, ameljik őtöt bántsá. Aszondja: - Há hónap miféle innep [ünne] van, maga tudja-e? – Há hodne [hogyne] tudjam? Miétt kérdezi atyaszága [atyaság]? Áldozócsü-törtök! – No akkor maradjon itt, kap élelmet sz szobát. – No így osztá hoztam nyócvan darab keresztteckét, sz iljen kici [ilyen kicsi] könyveket, sz naptárokat«”. TÁNCZOS Vilmos (1997), *A moldvai magyarok búcsúvezetői*. In S. LACKOVITS Emőke (szerk.), *Népi vallásosság a Kárpát-medencében 2*, Veszprém–Debrecen, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság Laczkó Dezső Múzeuma – Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszék. 147–167, 162–163.; Boros Fortunát Domokos, OFM (1895–1953) tartományfőnök, tanár, lapszerkesztő, történész, vértanú. Számos történeti mű, lelkeségi könyv és imakönyv szerzője. DIÓS István (2001), Boros Fortunát Domokos. *Magyar Katolikus Lexikon VI*, Budapest, Szent István Társulat. 649–650.

² TÁNCZOS 1997: 147.

³ A településről lásd HALÁSZ Péter (2020), „*Ninc ki gondot üszeljen ránk...*”: *Néprajzi tanulmányok, dolgozatok a moldvai magyarok hagyományos műveltségéről*, Kolozsvár–Budapest, Kriza János Néprajzi Társaság – Néprajzi Múzeum. 39–47.

⁴ Róma 1623-ban Moldvát missziós területté nyilvánította. A misszió 1884-ig, a jászvásári püspökség megalakulásáig állt fenn.

települést. Zöld Péter 1781-ben készített jelentésében azt olvassuk, hogy Forrófalva Moldva legnagyobb katolikus plébániája Klézse (Cleja), Nagypatak (Valea Mare), Kövespatak (Kövesalja, Petricica), Nagy Lonka,⁵ Diószén (Gioseni) és Nagyszőlős⁶ fiókegyházakkal.⁷ Az énekeskönyv keletkezésének időszakában, az 1900-as évek legelején – a romániai statisztikai adatok szerint – „a lakosság 369 családból áll. Az 1508 lélekből 36 ember román, 1443 magyar, 10 német, 9 örmény, 9 zsidó és egy olasz”.⁸

Forrófalván született a moldvai magyarság egyik jeles történelmi személyisége, Petrás Incze János,⁹ és innen származik a legterjedelmesebb (ismert) magyar nyelvű kézirat, az 1671-ben keletkezett *Forrófalvi Imádságos Könyv* is, amelyet Domokos Pál Péter fedezett fel,¹⁰ és amelynek szerzője minden bizonnyal Petrás Incze János felmenője, Petrás Mihály kántor. Tánczos Vilmos felmérései szerint 1996-ban a lakosság 75%-a magyar nyelvű volt; az utóbbi évekre ez az arány 51%-ra csökkent.¹¹

⁵ Helynév; tájegység Klézse és Forrófalva között.

⁶ Azonosíthatatlan település, vélhetően az idők folyamán beolvadt vagy elnéptelenedett telep, falu.

⁷ GAZDA László (2009), *Moldvai magyar vonatkozású települések történeti tára. I: A–G*, Budapest, Nap Kiadó. 262, 264.

⁸ LAHOVARI George Ioan – BRĂȚIANU C. Ion – TOCILESCU G. Grigore (1900), *Marele dicționar geografic al României, alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe*, vol. III. București, Societatea Geografică Română. 325. Idézi: GAZDA 2009: 264.

⁹ Petrás Incze János (1813–1886) minorita ferences szerzetes kántor családban született. Tanulmányait az egri Hittudományi Főiskolán fejezte be. Itt tette le szerzetesi (1835) és papi (1836) fogadalmát is. Jászládányban, majd a kantai gimnáziumban tanári és segédlelkési feladatokat látott el. 1839 tavaszán a pusztinai (Pustiana) plébániára került, később (1841) Klézsére helyezték. 1886-ban bekövetkezett haláláig Klézse és a klézsei plébániához tartozó kilenc filia katolikusainak lelki gondozója. Több ízben bántalmazták és kirabolták; halálát az ismeretlen támadók által elkövetett testi sérülések okozták. Folklórgyűjtő munkássága a Magyar Tudós Társaság (MTA) titkárának, Döbrentei Gábornak a hatására bontakozott ki. A népelet több területére (történelem, gazdaság, népszokás, egyház, műveltség stb.) kiterjedő írásai (tkp. kérdésekre írt válaszok) az első részletes, helyi szerzőtől származó néprajzi közlés a moldvai magyarokról. Döbrentei biztatására Petrás néprajzi és nyelvészeti gyűjtéseket végzett; ezek egy része a pesti Tudománytárban meg is jelent. Gyűjtéseinek legjelentősebb egysége a közel 90 népdal és a ('41 előtt) még felfedezés előtt álló balladák, amelyek közül nem egyet elsőként jegyzett fel mind a román, mind pedig a magyar néprajzban. Lásd DOMOKOS 1979.

¹⁰ Domokos Pál Péter a következőket írja: „Második moldvai utam legszebb jutalma volt e kézirat, melyet Trunkon, Benedek Péternél találtam, de a tulajdonos szavai szerint származási helye Forrófalva. A moldvai magyarság eddig talált írásos emlékei között ez a legnagyobb: 744+23oldalas, szép kézírással írt könyv az esztendő minden egyes napjára szóló imádságokkal.” DOMOKOS Pál Péter (2001), *A moldvai magyarság.*, Budapest, Fekete Sas Kiadó. 137.

¹¹ TÁNCZOS Vilmos (2012), A moldvai csángók magyar nyelvismerete 2008–2010-ben, *Moldvai Magyarság*, 22, 1. 14–16, 15.

A kántorok szerepe, az anyanyelvű népének jelentősége

Az énekeskönyv szerzőjéről és személyéről, Farkas János kántorról nem sikerült (személyes) adatokra bukkanni. A korabeli viszonyok ismeretében vélelmezhetjük, hogy Farkas János a kántorok sokrétű tevékenységet ötvöző életét élte.

A moldvai katolikus magyarok vallásosságában, különösen a XX. század előtti évszázadokban a kántorok meghatározó szerepet töltek be. A helyi szóhasználatban deákoknak nevezett kántorok kiemelt státusát Moldvában maga Róma hagyta jóvá, illetve erősítette meg. A kántor feladatait egy 1795-ös egyházi irat a következőben foglalja össze: 1) az imák, a népének és a litániák tanítása (a templomban, a mise előtt, recitálva); 2) a mise alatti énekszolgálat; 3) az imádkozás vezetése ott, ahol adott ünnepnapon nem mutatnak be misét;¹² 4) a katekizmus oktatása a gyermekek és az ifjúság számára.¹³ Azokon a településeken, ahol nem volt pap, a kántor felügyelte és bonyolította le a teljes vallási életet. Jászvásár püspöke, Dominique Jacquet 1897-ben – tehát egy évtizeddel az énekeskönyv keletkezése előtt – az egyházmegye területén működő kántorok feladatait összegezve úgy fogalmazott, a plébániáktól nagy távolságra eső filiákon a „kántor hatalma majdnem korlátlan, és felülmúlja a plébánosét”.¹⁴ Lényeges ehhez megemlíteni azt is, hogy ebben az időszakban a magyar falvakban szolgáló kántorok magyar anyanyelvűek voltak. Többségük Erdélyből származott, vagy Székelyföldön szerezte képesítését.¹⁵ A katolikus parasztfalvakban

¹² A kántor által irányított „istentisztelet” Kovács Ferencz feljegyzései szerint a következőkből állt: „reggeli ima, azután sz. ének; ezt követi a boldogságos szűz olvasója; (...) felajánló ima”, majd a folytatásban „a nép megkerüli az oltárt, egyenként csókolván az oltárra kitett feszületet”. Kovács Ferencz (1870/2004), *Úti-naplója = Utazása Moldva-Oláhhonban*. In *Veszély, Imets és Kovács utazása Moldva-Oláhhonban, 1868*, Maros-Vásárhely. 1–119, 13. Hasonmás kiadás: Csíkszereda, Státus Kiadó.

¹³ Bernard Bișoc (é. n.), *Ierarhia catolică a Moldovei I–III*, Archivele Naționale ale Statului, Filiala Bacău. 228.

¹⁴ Jacquet levele Amann Josef Hurter jászvásári osztrák–magyar konzulnak. Közli: VINCZE Gábor (2004), *Asszimiláció vagy kivándorlás? Források a moldvai magyar etnikai csoport, a csángók modern kori történelmének tanulmányozásához (1860–1989)*, Budapest–Kolozsvár, Teleki László Alapítvány – Erdélyi Múzeum Egyesület. 98, 138. Lásd még SERES Attila (2003), „A magyar nyelv annyi lélek üdvösségére eredménnyel tanítható”. Források a moldvai magyarság anyanyelvű egyházi oktatási lehetőségeinek tanulmányozásához a XIX. század végén. *Lymbus. Magyarságtudományi Forrásközlemények*. Budapest, Balassi Bálint Intézet – Magyar Országos Levéltár – Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság – Országos Széchényi Könyvtár. 321–349, 348.

¹⁵ Tanczos Vilmos kutatásai szerint „a moldvai magyar nyelvű liturgikus imaanyagot döntő módon határozták meg a deákok”. A liturgikus imák szövegei „archaikus mivoltukban is igen erősen hasonlítanak egymásra, szövegszerű egyezéseik olykor igen meghökkentőek”. Tanczos azt is kimutatta, hogy „a régi magyar liturgikus imákat ismerő adatközlők imarepertoárja nagyjából azonos darabokból áll. Ezek a darabok, melyeket fő imádságoknak szoktak nevezni, mindenütt füzérszerűen, s ráadásul majdnem ugyanabban a sorrendben követik egymást”. „Az ima-

– sok helyen a második világháború után is – egyedül a kántorok tudtak írni-olvasni. A deákok képviselték „egyfajta magyar szellemiséget”, amely szorosan kapcsolódott a csíksomlyói ferencesek (vallásos) szellemiségéhez.¹⁶ Ahogyan Tánzos Vilmos is hangsúlyozta, a moldvai kántorok, „akiknek kéziratok füzeteiben, régi énekeskönyveiben tovább élt (...) [a] századok magyar vallásos kultúrája, akarva-akaratlan a magyarságtudat őrzőivé lettek Moldvában”.¹⁷

A fentiek ismeretében érthető meg, miért folyamadt a román állam és a jászvásári katolikus püspökség kíméletlen eszközökhöz, amikor a vallás területén kieszközölte és véghez vitte a nyelvcserét. Az egykor szent tárgyakként tisztelt magyar nyelvű, római katolikus vallásos könyvek égetése már a XIX. században megkezdődött,¹⁸ a magyar nyelvű ima- és énekhagyomány írott és szóbeli használatát tiltó rendeletek pedig végigkísérték a XX. századot.¹⁹ Az énekeskönyv keletkezésének az idején Moldvában még bőséggel találunk Magyarországról érkezett, a kántorok által a vallási életben használt magyar könyveket.²⁰ 1924-ben azonban a két évtizeddel korábban (1897) létesült halasfalvi minorita rend szerzetesei nyomdát alapítottak, és ezzel egyidejűleg az egyházmegye területén betiltották az erdélyi és magyarországi vallási könyvek terjesztését, illetve használatát. A minoriták saját nyomdájukban nyomtatták ki a Kájoni *Cantionale Catholicum*ából lefordított román énekeket és a többnyire olasz könyvekből fordított román imakönyveket.²¹ A román nyelvű vallásos kiadványok elterjedése a magyar nyelvű vallásos ének- és imahagyomány fokozatos eltűnéséhez vezetett. A *Forrófalvi énekeskönyv* írásos bizonyítéka annak, hogy a moldvai magyar ajkú katolikus falvak ima- és énekhagyománya a XX. század elején még

szövegek ideáltipikus sorrendje a következő: Miatyánk – Üdvözlégy – Hiszekegy – Gyómom Uramisten – Tízparancs – Ötparancs – Hét szentség – Hét főbűn – A szentgyónás részei – Az Oltáriszentséghez való négy szükséges dolog – Négy végső dolog – Töredelmesség, továbbá még néhány ritkábban felbukkanó ima”. TÁNCZOS Vilmos (1996), *Gyöngyökkel gyökeresztél. Gyimesi és moldvai archaikus imádságok*, Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó. 276–277.

¹⁶ TÁNCZOS 1997: 150.

¹⁷ TÁNCZOS 1997: 147–148.

¹⁸ L. JERNEY János (é. n.), *Keleti utazása a 'magyarok' őshelyeinek kinyomozása végett, 1844 és 1845*. I, Pest, [k. n.]. 107; TÁNCZOS 1996: 152–153, 294, 295; CSOMA Gergely (2004), *Megtalált szavak*, Budapest, Etnofon Kiadó.

¹⁹ Uo. 148. A *Cantionale Catholicum*okat a Securitate még a '80-as évek végén is elkobozta. A kutatók számos ilyen esetet feljegyeztek. Lásd például TÁNCZOS 1997: 162.

²⁰ A Szent László Társulat anyagi hozzájárulással és különféle tárgyakkal (liturgikus kellékek, könyvek, lapok stb.) támogatta a moldvai katolikus magyarságot. Nem zárható ki, hogy a XX. századot megélt magyar nyelvű vallásos könyvek éppen a Társulat adományaként jutottak Moldvába. A témáról lásd SERES Attila (2002), „Csángómentés” Moldvában a XIX–XX. század fordulóján. *Pro Minoritate*, 2002. 17–47.

²¹ Erről lásd például TÁNCZOS 1996: 294; DOMOKOS 2001: 195.

magyar nyelvű volt, és ennél fogva ez a dolgozatban ismertetett forrás legjelentősebb tudományos és eszmei értéke is.

Tánczos Vilmos kutatásaiból tudjuk, hogy „a régi »deákok« archaikus eredetű, egyedülálló szépségű, a néprajztudomány számára még ma is meglepetéseket tartogató vallásos kultúrája (...) nem tűnt el egyik napról a másikra. A kenyerüket vesztett »deákok«, majd ezek utódai (...) családi, rokoni körben vagy a népi vallásosság megnyilvánulásainak különböző szinterein egy ideig őrizték még e kultúra egy-egy elemét. A Kájoni-féle Canticum Catholicum borzongató szépségű halotti énekei több moldvai faluban még ma is felhangzanak az éjszakai virrasztókban.”²² A magyar népénekek a csíksomlyói pünkösdi búcsú alkalmával is elhangzanak, továbbá ritkán egy-egy Moldvában megtartott magyar nyelvű liturgia keretében.

A Forrófalvi énekeskönyv

Az énekeskönyv adatai

Az 1909-ben, Forrófalván keletkezett kézirat 72 lapból áll; a számozott oldalak száma 144. Szerzője (másoló, összeállító) Farkas János (sz. 1858) kántor.²³ Címe: *Kanczionális Rövig(d), és szép énekek*, amelyet egy hosszabb magyarázó alcím követ: *A' kersztény Any-szent-egyházban, is Lehetősse. Az óltáriszencségről és imádásáról. A' Bóldogságos szüz Marianak tiszteletire. Igaz szívbéli túredelmességre: a' Mennyeieknek buzgó kívánságára, serkengető Áitatos Énekek és az szentek tiszteletekre is. Énekelljete a' mi Istenünknek, énekelljete böltsen. 46. zsóltárban.* Szintén a címlapon látható egy pecsét is, a következő írással: Societatea Serafia Faraoani Bacau Romania 1805.

A kézirat borítójáról nem készült kép. A belső lapok alapján gyanítható, hogy az egyházi adminisztrációban ekkoriban használt, más forrásokból ismert vastag, vászonkötésű füzettípus, amellyel a korabeli anyakönyvek között is találkozunk. A pecsét arra utal, hogy Farkas János hivatalos megbí-

²² TÁNCZOS 1997: 150. A kotta nélküli Kájoni énekeskönyv eredeti dallamait a kéziratos énekeskönyvek, valamint a moldvai és a székelyföldi gyűjtések alapján Domokos Pál Péter rekonstruálta. DOMOKOS Pál Péter (1979), „...édes Hazámnak akartam szolgálni...”, Budapest, Szent István Társulat. Több dallamot éppen Forrófalván fedezett fel és jegyzett le: DOMOKOS 2001: 137. Később értékes és hiánypótló gyűjtéseket végzett Kallós Zoltán, Seres András és Szabó Csaba, valamint Jáki Sándor Teodóz, jelentősen gyarapítva az énekek repertóriumát.

²³ Farkas János születésének az évszámát a kézirat 118. oldalán olvasható feljegyzésből tudjuk: „Farkas János egy ezer nyolcz száz ötven nyolcz ban születet”. ZSÍROS Tibor (2021), *Képek, emlékek Moldvából és Erdélyből (1974–1990)*, Budapest, Fekete Sas Könyvkiadó. 678.

zással rendelkező kántor volt, illetve arra, hogy az általa összeállított kézirat (tartalma) egyházi jóváhagyással rendelkezett.²⁴

Az énekeskönyvet forrófalvi Sárík Mártonné Szabó Erzse (1917–1987) kapta meg Farkas János Márton nevű fia családjától. Szabó Erzse a kéziratot később ismeretlen nevű keresztgyermekének ajándékozta, aki 1984-ben a Forrófalván tartózkodó Zsíros Tibor magyarországi geográfusnak adományozta. Az értékes forrást Zsíros Tibor 2021-ben megjelent könyvében teljes terjedelmében közreadta képek formájában, a könyvhöz mellékelt CD-n (551–703. oldal). A 114 éves kézirat ma Zsíros Tibor magántulajdonában van.

A kézirat stilisztikai jellemzői

Arra vonatkozóan nem rendelkezünk adattal, hogy Farkas János másolta vagy diktálás útján jegyezte le az énekeket. Néhány (fonetikai) jelenség arra utal, hogy van, amit hallás útján jegyezhetett le, vagy pedig a másolás során egyes szavakat a helyi nyelvjárás (kiejtés) szerint írt át, például: ébredj fel/ ebredgyél fel, orvosom/orvasam, onnan/annat, ragyognak/ragyagnak stb. A kézirat egy szerző kézírását tükrözi. Az írás jól olvasható. A különféle „hibákról”, nyelvi sajátosságokról stb. egy alapos összehasonlító vizsgálat után lehetne érdemi megjegyzéseket megfogalmazni. Egy másodlagos korrekció jeleire gyanakodhatunk például abból, hogy az *á* betű felett néhol van ékezet, másutt nincs, illetőleg több helyen ez az ékezet színes ceruzával került beírásra. A „Nóta” jelölés nem következetes, és nem tudható, hogy pontosan mit jelöl. Hú másolás is lehet az eredeti forrásból, de utalhat arra is, hogy az adott vers elhangzása dallamhoz kötött. Vannak esetek, amikor a szerző pontosan jelöli azt, hogy a szöveg mely ének dallama szerint énekelendő. Összességében nem tudjuk, hogy a különféle természetű megjegyzések a szerző személyes, emlékeztető bejegyzései, vagy pedig arra is gyanakodhatunk, hogy az énekeskönyv közkézen forgott,²⁵ más is használta, és ez tette szükségessé az útmutatások pontos megadását.

A kézirat tartalma

Az énekeskönyv 116 szöveget tartalmaz; ebből 107 ének, 9 más típusú szöveg. A kutatás során (még) nem sikerült azonosítani minden egyes ének eredeti forrását; az eddigi eredményeket a tanulmányhoz mellékelt táblázatban foglaltam össze (lásd a Mellékletet). Ami bizonyosnak tűnik az az, hogy a 107 ének közül 31 a Kájoni-énekeskönyvből származik. A kutatásokból tudjuk, hogy a Moldvában „elterjedt magyar nyelvű vallásos népdalok (például halottas énekek, nagybőjti énekek, karácsonyi énekek, Mária-éne-

²⁴ A minorita ferencesek kiadója a Editura Serafica.

²⁵ Ez az eljárás bevett gyakorlat volt nem csak Moldvában.

kek, szentek himnuszai, miseénekek stb.) nagyobbik része Kájoni János több kiadást megért (1676, 1719, 1805) *Cantionale Catholicum* énekeskönyvéből származik, és gyakran erősen folklorizálódott szövegváltozatokban maradt fenn” – ami a majdani vizsgálatok szempontjából még izgalmasabbá teszi a kéziratot.²⁶ Az Éneklő Egyház 1985-ös kiadásában olvasható jegyzetek alapján további néhány szöveg forrását sikerült azonosítani. Ez alapján úgy tűnik, 3 szöveg a *Cantus Catholici* énekeskönyvből (1651), 5 a Tárkányi–Zsasskovszky énektárából (1874), 10 Bozóki Mihály énekeskönyvéből (1797), 5 Szentmihályi Mihály énekeskönyvéből (1797) és egy Faludi Ferenc vallásos szerzeményei közül származik. A 107 énekszövegből tehát 55 forrása/párhuzama azonosítható. A moldvai kántorok a Kájoni *Cantionale*, valamint az előbbieken felsorolt kiadványok mellett használták még a *Mennyei Szép Koszorút*,²⁷ a *Jóillatú Rózsáskertet*,²⁸ a *Csíksomlyói kalauzt* (1930), Veress Ernő *Erdélyi imádságoskönyvét* (Temesvár, 1941), a *Római katolikus imádságos és énekeskönyvet* (Gyulafehérvár, 1971), valamint a *Hozsanna* 1977-es kiadását is.²⁹

Szövegelemzés

Az énekszövegek egyenkénti összevetése és elemzése kutatás előtt álló feladat. Az eddigi tapasztalatok alapján erre vonatkozó, kellően megalapozott tanulságok nem vonhatók le, az azonban megfigyelhető, hogy a szövegszintű egyezéstől a sor- vagy versszakszintű egyezésig bezárólag számos esettel találkozunk.

Példák a szövegszintű egyezésre:

Cantionale Catholicum

MenyországnaK Királynéja,
Angyaloknak Szent Aszszonya:
Aldott gyükér Szüz MARIA,
Idvez-légy Christus Szent Annya.

²⁶ TÁNCZOS Vilmos (2007), A moldvai csángók népi vallásosságának kutatása (Kutatástörténeti összefoglaló). In S. LACKOVITS Emőke – SZÓCSNÉ GAZDA Enikő (szerk.) (2007), *Népi vallásosság a Kárpát-medencében, 7/II*, Sepsiszentgyörgy–Veszprém, Székely Nemzeti Múzeum–Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság. 311–338, 319.

²⁷ FÖLDES Zoltán (összeáll.) (1930), *Mennyei Szép Koszorú. Imádságok és énekek*, 3. kiadás, Cluj-Kolozsvár.

²⁸ *Jó illatú Rosas Kert*. 1703-ban jelent meg magyarul német fordításból. Több kiadása volt.

²⁹ TÁNCZOS 1997: 162, 167. Lásd még TÁNCZOS Vilmos (2021), Kájoni-örökség és 20. századi moldvai történelem. Andor János (1914–2002) bogdánfalvi búcsúvezető példája. In IANCU Laura (szerk.), *A moldvai magyarság kutatása a 21. században. Tanulmányok Domokos Pál Péter tiszteletére*, Budapest, ELKH BTK Néprajztudományi Intézet. 50–80.

Te-általad e' Világra,
Uj-Világosság virrada:
Örülly dicsősség virága,
Kinél szebb nem jött Világra.

Aldott légy, drágalátos Szüz,
Isten veled, szép virág Szüz:
Menyben Szent Fiad mellett ülsz,
Tudgyuk rajtunk is könyörülsz.

Forrófalvi énekeskönyv

Mennyszágnak királynéja! Angyaloknak szent
aszszonya, áldott gyükér, szüz Mária, üdvézlégy Krisztus
szent annya.
Te altallad e Világra, új Világosság virrada, örülj dicsőseges virág,
kinél szebb nem jött világra.
Áldott lény drágalátos szüz! Isten veled, szép
virág szüz! mennyben sz. Fiad mellet ülsz s tudjuk
rajtunk is könyörülsz. Amen.

Példák a strófaszintű egyezésre:³⁰

Születésén Istennek....
Születésén Istennek, az Angyalok örülnek,
és vigan énekelnek: Dicsőség az Istennek.
A' Szüz Istent fogada, Szüz szüle e' Világra,
és Szüzen megmarada.

Szent Angyal menyből hirdet, Pásztoroknak örömet,
Christusnak születését, és nagy gyönyörűségét.
A' Szüz Istent etc.

Forrófalvi énekeskönyv

Születésén istennek; az Anyalok örülnek,
és vigan énekelnek Dicsőség az istennek. A
szüz isten fogadá, szüz szülé e' világra és
szüzzen meg marada, :/:

³⁰ Az első versszakok megegyeznek/azonosak; a második versszak közepétől megszűnik a szövegegyezés.

Szent Angyal Menyből hidet Pásztoroknak
örömet mely illet minden Népet, hogy Megváltó
születet. A' szüz Istent fogadá, s' a' t.

A *Forrófalvi énekeskönyv*ben találunk olyan vallásos népénekeket is, amelyek az egyházi kiadványokban nem szerepelnek. Ilyen például a „Lehullott a Jézus vére” című/kezdetű ének, amelyről Tánczos Vilmos kutatásaiból tudjuk, hogy nem szerepel „sem a régebbi, sem az újabb kiadású énekeskönyvekben.”³¹ A szöveg kép- és motívumanyaga (például a keresztfá tövébe hulló krisztusi vért angyalok szedik fel; az eredendő bűn és a kereszthalál közötti kapcsolat említése stb.) [az éneket] az archaikus imádságokkal rokonítja”.³²

Zsíros Tibor a könyvéhez mellékelte CD-n az általa gyűjtött (1974–1990) népénekeket is közreadta. Ennek köszönhetően fedezhettem fel, hogy a „Lehullott a Jézus vére” kezdetű népének kéziratbéli változata szinte egészében megegyezik a közel száz évvel később, a szomszédos Lujzikalagorban (Luizi-Călugăra) rögzített, énekelt változattal. Ugyanezt látjuk a „Mennyből az angyal...” kezdetű ének esetében is, ahol a szövegek írott és – a több évtizeddel később rögzített – énekelt változata lényegében megegyezik.

A más típusú szövegek

A kilenc darab más típusú szövegből négy litánia („Lorettói”, „Páduai Szent Antal”, „Mindenszentek”, „Keresztjáró napok”).³³ A többi, műfaj tekintetében kérdéses szöveg a kézirat végén, a 133–135. oldalon szerepel a következő cím alatt: „Akár melly szükség, és nyomorúság idején. A mellyet Búza szenteléskor, vagy Kereszt járó héten is szoktat mondani. Nóta Tulaidon.” A szövegeket elkülönítő (al)címek a „szükségeket” fogalmazzák meg: „Essőért”, „Tiszt[a] időért”, „Éjség idejen”, „Dög-halál idejen”, „Marhadög idejen”. A 135. lapon megismétlődik az útmutatás („Jegyzés”): „Így az alább ki nevezet szükségekben is, lehet, mind ezen verseket mondani, mikor az idő szükséges. Ezen fent irtt versekből, az 'Mezőnkre harmatidőt, úgy innét, aláb irt verseket, el lehet közölni a többiek közé” (135. oldal).

³¹ Kövári Réka szóbeli közlése szerint folyamatban van egy olyan, egyházi jóváhagyással rendelkező népénekgyűjtemény megjelenése, amelyben ehhez hasonló, úgynevezett népi ének-típusok is szerepelnek.

³² A moldvaiak az éneket nagybőjti időszakban, továbbá a csíksomlyói pünkösdi búcsún, a keresztútjárás során éneklék. TÁNCZOS 1996: 170. Archaikus ima variánsa („Dicsértessék szent keresztfá, / édes Jézus meghalt rajta.”), lásd például TÁNCZOS 1996: 111. Szövegpéldákat lásd még SERES András – SZABÓ Csaba (1991), *Csángómagyar daloskönyv. Moldva 1972–1988*, Budapest, Héttorony Kiadó. 320, 421.

³³ „Más. A' Boldogságos szüz Máriáról Laurétomi Litánia” (95–98. oldal); „Mas A' Padvai szent Antal tiszteletire. Litánia” (122–125. oldal); „Litania Minden szentekről. Kedre. Vagy köz-könyörgések idejére” (138–142. oldal).

A „Keresztjárom napokra” (143. oldal) cím alatt olvasható szöveg litánia(szerű) ének lehet, az egykor hagyományosan megtartott keresztjárom napok szertartásrendjének megfelelően, ahol és amikor a zsoldárok mellett litániákat is énekeltek:³⁴

„Mennybeli Atya Isten! Irgalmazz minekünk.
Oh könnyörülj, oh könnyörülj, oh könnyörülj a te népeden,
Kit megváltattál Krisztus! Drága szent véreddel,
Örök haragodat fordítsd el mirólunk.
Hallgasd meg, (háromszor mondatik)” (144. oldal).

A „Keresztjárom napok” valamennyi szövegét, pontosabban párhuzamait megtaláljuk a Kájoni *Kancionáléban* (1235–1237. oldal). Ennél a kilenc szövegnél nem szerepel a „Nóta” megjegyzés, így nem tudjuk, hogy recitáltak vagy esetleg énekeltek.

A kézirat egyik izgalmas szövege a „Szent Antal litánia”, illetve „Szent Antal ének”, amely nemcsak a napjainkban is virágzó Szent Antal-tisztelet szempontjából érdekes,³⁵ de textológiai, filológiai jellemzői miatt is. Bálint Sándor és Tánzos Vilmos vizsgálataiból tudjuk, hogy a Szent Antal-népe ének egyike azon szövegtípusoknak, amelyek segítségével az archaikus imák műfaji kapcsolódásának a sokirányúsága érzékeltethető, illetve bemutatható. Ismerünk olyan, a népénekkel szoros rokonságot, szöveg- és/vagy motívumszintű egyezést mutató archaikus népi imaszövegeket, amelyek a másodlagos oralitás révén további műfaji elágazásról tanúskodnak. Ismerünk olyan, ma már ráolvasás funkcióban használt Szent Antal-szöveget, amely eredetileg archaikus ima vagy népének lehetett. A népi imaszövegekben az egyes műfajok elemei/formulái jól megfigyelhetők egy adott imaszövegen belül.³⁶ Ismerünk vallásos népénekből és archaikus népi imából költött (kompilált) egyéni imát is.³⁷

³⁴ A keresztjárom napok egyházi hagyománya az V. századra nyúlik vissza, Gallia területére, ahonnan továbbterjedt. Magyar adatokkal a XV. századtól rendelkezünk. A húsvét utáni 40. napot megelőzően, amikor az Egyház Jézus mennybemenetelét (áldozócsütörtök) ünnepli, háromnapos böjtöt és „imádságos-napokat” írtak elő az ekkor elhatalmasodó természeti csapások miatt. A „szorongatások megszűnéséért” tartott, a templomtól a határig terjedő körmenetben zsoldárokat, litániákat énekeltek. KUSZÁLIK Péter – VAVRINECZ Veronika (1993), *Keresztjárom napok. Magyar Katolikus Lexikon I*, Budapest, Szent István Társulat. 939–940.

³⁵ A forrófalvi plébániatemplom patrocíniuma Paduai Szent Antal.

³⁶ Műköltészeti eredet: „Atya, kereszt, csudák, / haláli nyomorúság”; népi eredet: „Elindula Szent Antal / min[d] három tanács”; archaikus imarész (ráolvasásszerű): „A szentséges pohár úgy bételjesedik, / mind a Krisztus Jézus szava bételjesedik, áment”. TÁNCZOS 1996: 122.

³⁷ TÁNCZOS 1996: 119. Tánzos szerint a moldvai és a székelyföldi szövegpéldák a Szent Bonaventurának tulajdonított officium („Si quaeris miracula... – Csodákat kik látni vágytok...”) hatását mutatja, amely eredetileg a ferences Speieri Julián által szerzett Szent Antal-zsolozsma

Példák:

Forrófalvi énekeskönyv, „Szent Antal ének”

Ha e nagy szent imádkozik, a döghalál eltávozik, / tenger vizzei engednek (...) A kik kinlodnak rabságban, reménység nélkül / fogságban, azokat esedezés, szabadicsa könyörgése (...) / Ad meg Jezus! szent Antalért, a mit kérünk érdemiért. Amen.”³⁸

Bogdánfalvi népének

„Szent Antal érdemből / betegek gyógyulnak, / fogságból ész tengerekből / szokan szabadulnak. / Vének ész ifjak / szokan veszett jószágokat / kérik ész nyerik őáltala”.³⁹

Újfalusi [Satu Nou-Nicorești] ima

„Betegek gyógyulnak / a hosszas betegségből, / rabok szabadulnak. / Tenger merők (?) (...) / elveszett jószágokat (...) / ki hezzám fojamodik, / vaj betegségembe, / vaj káromlásomba, / vaj egyeb nyomorúságomba”.⁴⁰

Az énekeskönyv szövegei között találjuk a „Szent Márton ének”-et (119–120. oldal),⁴¹ ami azért is érdekes, mert Szent Márton helyi tiszteletére voltaképpen Forrófalva első írásos adatolása óta vannak utalások. A település temetőjében ma is áll az 1435-ben épült, több ízben felújított kápolna, amelyet bár eredetileg Mária mennybevételének emlékére szenteltek, a Szent Márton-kultusz központi helye volt. A kápolna ajtaján olvasható felirat szerint: „Bálint Márton csinálta”.⁴²

2021-ben a szombathelyi egyházmegye és a Szent Márton Intézet támogatásával a kápolnát és a benne található Szent Márton-festményt felújították.⁴³ Minthogy Európában, Forrófalván található a legkeletibb Tours-i

egyik imája volt. A szövegről további adatok: TÁNCZOS 1996: 120; BÁLINT Sándor (1977), *Ünnepi kalendárium I–II*, Budapest, Szent István Társulat. 434.

³⁸ 125. oldal.

³⁹ Tanczos Vilmos 1993-as gyűjtése. TÁNCZOS 1996: 119.

⁴⁰ Tanczos Vilmos 1992-es gyűjtése. TÁNCZOS 1996: 122.

⁴¹ Változata: KÁJONI 1676: 829.

⁴² Feltételezések szerint Bálint Márton a templomkaput készítette, nem magát a templomot. Lásd például HALÁSZ 2021.

⁴³ A kép restaurálására Szombathelyen került sor. A munkafolyamatokat Orbán Róbert, a szombathelyi Szent Márton Intézet munkatársa, a Szent Márton Európai Kulturális Útvonal magyarországi tanácsának elnöke felügyelte. KAJÁRI Gabriella (2020), *Körúton Szent Mártonnal a csillebérci úttörőtáboron keresztül a moldvai csángó Forrófalvára*. In <https://blog.skanzen>.

Szent Márton tiszteletére szentelt templom, a kápolna ajtaján Szent Márton „lábnymát” is elhelyezték, ti. azt a bronzplakettet, amely a Szent Márton Európai Kulturális Útvonal (Via Sancti Martini, 2005) jelképe.⁴⁴

Utószó

A történelmi körülmények ismeretében rendkívülinek és a moldvai magyar közösség identitása szempontjából jelentőségteljesnek kell tekintenünk a *Forrófalvi énekeskönyvet* és annak fennmaradását. Jelentőségteljes az is, hogy a diktatúra évtizedeiben akadt egy bátor férfi, aki tulajdon szabadságánál többre értékelte a régi kéziratot, és 1984-ben megmentette a fizikai megsemmisüléstől. A szertartáskönyvként használt füzet egy olyan kor-szakban keletkezett, amikor a fiatal, huszonhárom éves jászvásári egyházmegye területén, a katolikus magyarok hitéletében a legintenzívebb fokon zajlott a nyelvcsere. A nyelvészeti és egyházzenei érdekességein túl a kéz-iratra ma már úgy is tekinthetünk, mint – moldvai viszonylatban – egyedül-álló nyelvemlékre.

hu/2020/11/06/koruton-szent-martonnal-a-csilleberci-uttorotaboron-keresztul-a-moldvai-csan-go-forrofalvara/ (2023. 04. 25.).

⁴⁴ Az útvonalat az Európai Tanács kiemelkedő jelentőségű európai kulturális útvonallá nyilvánította.

Melléklet

A Forrófalvi énekeskönyv verseinek címe, kezdősora, variánsai,
párhuzamai, forrásai

Cím(lap)

Kanczionális Rövig, és szép énekek. A keresztény Anya-szent-egy-házban, is Lehetösse. Az oltáriszencségről és imdásáról. A Boldogságos szüz Marianak tiszteletire. Igaz szívbeli türelemmességre: a' Mennyeieknek Buzgó kívánságára, serkengető Áitatos Énekek. és az szentek tiszteletekre is. Énekelljete a' mi Istenünknek, énekelljete böltsen. 46. zsoltárban. ezen énekek [1805],⁴⁵ Ki szedeztetet egy Regi idős Könyből, Mely 104. éves és még mas könvekből is szedezet öszve, Meg vagyna írva, Farófalván. 1909. Farkas. János. által. Pecsét: Societatea Serafia Faraoani Bacau Romania 1805.

Lap-szám	Cím	Kezdősor	Megjegyzés
Szám- mozás nélkül	1. Énekek. Nagy napokra. Az oltári szentséghez való áldás előtt. Ének ⁴⁶	Térdet fejet hajtun, neked áldást mondunk	
Szám- mozás nélkül	2. Ének Midőn az oltári szentséggel Áldás adatik ⁴⁷	Azért ezt a' Nagy szentséget, le borúlvan imadgyúk	
2.	3. Mas. Karácsonban és uj esztendő Napján ⁴⁸	Kyrie...eleison, született világ Megváltója	Címnél: Nóta.
2.	4. Húsvétban ⁴⁹	Kyrie...eleison, fel támadt Krisztus e' napon! dicső testben, lelki örömben	
3.	5. Pünkösöd Ünnepein ⁵⁰	Kyrie...eleison, minden Jóknak kút-forrása! ki árasztod bőv malasztod Mennyre s' földre	

⁴⁵ A lap bal margóján, a tintával írt szövegtől elkülönülten, másik színnel írott és ceruzával körülírt.

⁴⁶ A KÁJONI 1676 és az ÉNEKLŐ EGYHÁZ 1985 (a továbbiakban: ÉE) nem tartalmazza.

⁴⁷ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁴⁸ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁴⁹ KÁJONI 1676: 501, 502.

⁵⁰ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

3.	6. (Boldogságos szüz Maria Ünnepein.) ⁵¹	Kyrie...eleison, Ki Mariat meg tartottad, köz veszélytől, bűn szennytől kegyelemből szerelmedből (Amen)	
3. ⁵²	7. Adventi énekek. Az ige megtestesülése foglaló szép ének ⁵³		
4.		Mikor Máriához az isten Angyala, Názáreth városba, az égből le szálla (Amen)	A lap több helyütt sérült; a kötésnél szakadt.
6.	8. Karácsonyi ének ⁵⁴	Kely-fel keresztén Lélek! a' nagy istenre kérlek, tekincs be a Jaszolyba (Amen.)	Címnél: Más. Címnél: Nóta.
7.	9. A Pásztorok az Angyali hirvel ⁵⁵	Mennyből az Anagyal le jött hozátok Pásztorok (Amen)	Címnél: Más. A versszakok számozottak.
9.	10. Cím nélkül. ⁵⁶	Szüz Mária e' világra nekünk szent Fiat hozá (Amen)	A 8. lapszám alján: Más.
10.	11. Mas. Nótával. ⁵⁷	Születésén istennek, az Angyalok örülnek, és vigan énekelnek Dicsőség az istennek (Amen)	
11.	12. Nota. oh felséges, oh szentséges Krisztus Jézus szent Teste! ⁵⁸	Áldoztasál Kisded Jézus! világ minden részében, ki-le szállál az egekből szüz Mária Méhébe (Amen)	Címnél: Más.
12.	13. Újj, esztendőre, é-nek. Nóta szüz Mária! e' világra nekünk ⁵⁹	Oh szep Jézus, ez újj esztendőben, tarcs kegyelemben (Amen)	A lap alja jelentősen kopott; gyakori használatra utal.
13.	14. (Víz. Kereszt Napjára való ének.) Nóta ⁶⁰		
14.		A' Királyok Királynának, Jézus Krisztusnak, szüz Mária sz. Fiának, mi egy urunknak (Amen)	

⁵¹ A KÁJONI 1676 és az EE 1985 nem tartalmazza.

⁵² Az ének címe a 3. lap alján szerepel; az énekszöveg a következő oldalon kezdődik. Ez a jelenség több ízben előfordul a kéziratban.

⁵³ A KÁJONI 1676-ban nem találtam; az EE 1985-ban a 265. számú ének (329–330. oldal). Az EE szerint az ének KÁJONI erdélyi népi gyűjtése.

⁵⁴ KÁJONI 1676: 313.

⁵⁵ EE 1985: 117.

⁵⁶ KÁJONI 1676: 304; EE 1985: 128.

⁵⁷ KÁJONI 1676: 240; EE 1985: 104.

⁵⁸ A KÁJONI 1676 és az EE 1985 nem tartalmazza.

⁵⁹ KÁJONI 1676: 338; EE 1985: 129.

⁶⁰ A KÁJONI 1676 és az EE 1985 nem tartalmazza.

17.	15. Mas. Házak Szentelésekor. Nóta. Idvezítőknnek szent Anyja ⁶¹	Boldog Haz, hol a' Krisztus lakik, annat Sátán el távozik (Amen)	Első három versszak számozott.
18.	16. Víz Kereszt nap Utánra A' Halálról. Nóta. Uram Hiszlek 1. ⁶²	Múlhatalna, bizonytalan a halálnak orája meg halsz ember bizonyára (Amen)	
19.	17. Azon Nóta az itiletről 2. ⁶³	Jaj mit mondok, mely szót adak az itilő Birónak (Amen)	
21.	18. Más. Azon. Nóta az Pokolroll. 3. ⁶⁴	Oh Pokolnak, kárhazatnak, ki mondhatatlan tüze (Amen)	
22.	19. Mas. Azon. Nóta. A' Mennyei Bóldogságról 4. ⁶⁵	Ah! mit mondgyak? mit gondoljak Mennyei Dicsőségről? (Amen)	
24.	20. A' Bűnöshez intes. Azon. Nóta. 5. ⁶⁶	Bűnös ember bűnös ember! ki' világra születél (Amen)	
26.	21. Mas. Ugyan arrol. Nóta. Könyörűly istenem, én bűnös lelkemen ⁶⁷	Ah ebredgy fel bűnös halálos álmodból, vétkezzél ki immár te rosz szokasodból (Amen)	
28.	22. Nagy Bőjtire való énekek A' bűnös, hogy me térését ne halaszsa. intetik Nóta. óh életünk végorája ⁶⁸	Ah! mely nagy kár, pokol bé zár, ha Leleked, bűnnek uttyan jár (Amen)	
29.	23. Más. A' bűnös Lélek serkengeti magát a' meg térésre. Nóta. ⁶⁹	Ebredgyél fel, óh en lelkem! Kit vár az isten, ne alugyál el oly méllyen ta a' bűnökben (Amen)	A 2. versszakról a szakaszok számozottak.
30.	24. Mas. A' me térti kívánó lélek az ő idvezítőjét keresi. vagy ohajtás Jézushoz ⁷⁰		
31.		Hol vagy én szerelmes, Jézus Krisztusom, hol talállyalak fel kegyes orvasam (Amen)	

⁶¹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶² A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶³ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶⁴ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶⁵ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶⁶ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶⁷ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶⁸ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁶⁹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁷⁰ ÉE 1985: 276. Az ÉE szerint: Sz és D. Tárkányi – Zsasskovszky. ÉE uo.

32.	25. A' Boldogságos szüz fájdalmiról, és siralmiról. ⁷¹	Álla keserves Anya, kereszt fánál siralmában, midőn fűgne szent Fia (Amen)	Címnél: Nóta.
34.	26. Mas. szüz Mária siralmairól, s' fájdalmaira ⁷²	Jaj, nagy kedvem tartott, szerelmes szülöttem, kinélkül már e' Világban, holtig árva lettem (Amen)	
35.	27. Mas. A' szent Kereszt érdeméről, és dicsiretéről, és mikar Keresz felállítatván és meg szenteltetik. idvez-légy Krisztusnak drága sz. Teste. Nóta ⁷³		
36.		Krisztusnak zálszó imé fényelnek, tündöklék érdeme (Amen)	
37.	28. Mas. A' szent Keresztről ⁷⁴	Dicsirtesél szent Kereszt fa, Édes jezus meg holt rajta, Kálvária hegy telején; Minden felől foly sz. vér (Amen)	Ragasztott papírdarabon „fájdalmas” felirat. Feltehetően a lap sérülése miatt olvashatatlanná vált szó beírása.
38.	Lapalji cím: Más. No 297. Anul 1909. Februari 17.		Az oldalszám (38.) ceruzával szerepel. Feltehetően későbbi pótlás.
39.	29. Az Jézus véréről való szent Ének ⁷⁵	Lehulott a Jezus vere, A' szent kereszt fa tövére (Amen)	Következetesen strukturált sorok, versszakok.
40.	30. Virág vasárnapra, Proczei alat. Nóta. Máriat Dicsimi hivek jöjjetek ⁷⁶	Krisztus elejében örömmel mennünk, méltó tiszteletet Úrunknak tégyünk (Amen)	Lap alján: Más. AZ.
42.	31. Templomban ajtónál és Bémeés idejen Azon Procseszsióra ⁷⁷	Dicsőség, és dicsiret Te Néked Megváltó Királunk, kinek Gyermeki szép sereg mond édességes éneket (Amen)	

⁷¹ KÁJONI 1676: 420. Variáns: ÉE 1985: 166–167. Az ÉE szerint: „Sz. XIV. sz., Sík S. ford. C. sz, Gimesi gyűjt., 1844 szerint”.

⁷² A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁷³ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁷⁴ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁷⁵ Vö. TÁNCZOS 1996.

⁷⁶ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁷⁷ KÁJONI 1676: 437.

43.	32. Más. Nagy Pentekre. A Kereszt imádása alatt. Nóra. ⁷⁸	Én Nemzetem zsidó Népem, te ellene mit vétettem	Számozott versszakok.
45.	33.Más. Azon, Nótára. ⁷⁹	Im az ember im az ember, kinek kinnya nagy mint tenger (Amen)	
46.	34. Mas. Azon Napra, Midőn az Óltáriszencség a'nagy óltárra, s' végre a' koporsóba vitetik. Nóta. ⁸⁰		Az „ótáriszencségen” az ó és á felett az ékezet másodlagos (ceruza) írás.
47.		Királyi zászlók labognak, Kereszt Titkai ragyagnak, mellyen úrunk meg öletett, s' halálával njert életet (Amen)	A 2. versszaktól kék színű ceruzával számozott verssorok.
48.	35. Más. Azon Nóta. Szent Bernárd Ápátúr Fohaszkodási A' szenvető Krisztus Jézus Tagjaihoz. ⁸¹ (1)	Idvezlég világ váltója, és idvesség meg Adója kívának veled türesben (?) részes lenni szenvedésben	Ceruzával számozott verssorok.
49.	A' Térdeihez. (2)	Szentek királlya idvez-lény bűnösökkel most is jót tény	Ceruzával számozott cím és verssorok.
50.	A' Kezeihez. (3)	Idvez-lény Jezus Jó Pásztor, harczan fárodván vagy bátor	Ceruzával számozott cím és verssorok.
50.	Az Óldalához. (4)	Idvez-légy Jezus óldala, hol lelkünk mézet talál	Ceruzával számozott cím és verssorok.
51.	az Mellyé hez (5)	Idvez-légy én idvességem, Jezus!	Ceruzával számozott cím és verssorok.
52.	A szivehez. (6)	Áldott légy nagy Király szive, Téged köszönt szolgál szive	Ceruzával számozott cím és verssorok.
53.	A' Fejéhez és arcjájához. (7)	szent Feje idvezítőmnek, és irgálmás jó Tévmnek (Amen)	Ceruzával számozott cím és verssorok.
54.	36. ⁸²	Keresztények sirjatok, mélyen szomorkodjatok (Amen)	Címnél: Más. A lap bal margóján függőleges lila színű ceruzairás: „Üdvez légy Mária!” A versszakok számozottak.
55.	37. Azan Nótával Királli zászlók Labognak. ⁸³	Oh én napom fényessége, életem gyönyörűsége, jaj! mely homályba barulták, nagy bánatomra fordultal (Amen)	Címnél: Más.

⁷⁸ KÁJONI 1676: 404; ÉE 1985: 163. ÉE szerint: Sz: Kájoni Kancionále. D: Bozókai M., 1797. Uo. 163.

⁷⁹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁸⁰ KÁJONI 1676: 435; ÉE 1985: 152.

⁸¹ KÁJONI 1676: 428.

⁸² ÉE 1985: 157. ÉE szerint: „Sz: Faludi F., XVIII. sz. D: Tárkányi – Zsasskovszky”.

⁸³ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

56.	38. Bűnbánati énekek. ⁸⁴	Könyörülj Istenem, én bűnös lelkemen, szánakodjál immar szomoru szivemen (Amen)	Címnél: Mas. A 2. versszaktól számozott verszakok. Lap alján: Húsvéti.
59.	39. Húsvéti énekek. Húsvétől fogva. Úr Napjának, 8.ik napjáig Nóta ⁸⁵	Úr Krisztus fel támad, ránk malasztja áradá (Amen)	
59.	40. Más. Fel támadt Krisztus e' Napon, Aleluja hála légyen az istennek. ⁸⁶		
60.		Hogy az ember vigadozzon, Alleluja Hálá 'sat. (Amen)	
61.	41. Urunk Jézus Menybe mentele. Napján. Nóta. Ur Krisztus fel támadá ⁸⁷	Úr Jézus fel támadvan, negyven nap itt maradván, így szóll Apostalinak (Amen)	A 2. versszaktól lila színű ceruzával számozott versszakok.
62.	42. Imádlak nagy istenség ⁸⁸	Óh szűz anya! Fiadnak, örülly, Te szent Uradnak, búzgósággal, mert ma dicsíttetik, mennyekbe emeltetik, vígasággal (Amen)	Címnél: Más. Nóta. A 2. versszaktól lila színű ceruzával számozott versszakok.
62.	43. Pünköszi énekek A Prédikácia előtt ⁸⁹		
63.		Jöjj el szent Lélek isten, és erezd reánk tellyesen, Menyből fényességedet	Címnél: Más. A 2. versszaktól számozott versszakok.
64.	44. Prédikáció után. Nóta. Üdvezítőnknek sz. Annya. ⁹⁰	Adgyunk hálát szent Istnünknek, Teremtő szent Vezérünknek, Úr Jézusnak, Mesterünknek és a'mi meg szentelőnknek	Címnél: Más.
64.	45. Szent Mise alat. Nóta. Im orczákra Borulak ⁹¹		Címnél: Más. A 2. versszaktól lila színű ceruzával számozott versszakok.

⁸⁴ ÉE 1985: 146–147. ÉE szerint: „Sz: Illyés I. után. D: XVII. sz., népi gyűjtésekkel egybevetve”. Uo. 146.

⁸⁵ ÉE 1985: 180. ÉE Szerint: „Sz: KÁJONI Kancionále felhasználásával ú. D: XVI. sz., mai népi gyűjtés szerint”. Uo. 179–180.

⁸⁶ KÁJONI 1676: 501–502.

⁸⁷ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁸⁸ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁸⁹ KÁJONI 1676: 533; ÉE 1985: 698–700. ÉE szerint: „Az ezredforduló körül keletkezett csodálatos ünnepi vers (...). Sz: Babits M. ford. D: Liber Usualis”. Uo. 697.

⁹⁰ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁹¹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

65.		Pünkösöd napján szent Lelkét isten el küldötte, az Apostolok suvét meg erősítette (Amen)	
65.	46. Telles szent Háromságról való énekek. Nóta. óh Áldott szüz Anya. ezen nótával. ⁹²		
66.		Le Borulak isten, mostan Te előttd, Mert Te vagy a' Fő Úr (Amen)	Címnél: Más. Ceruzával, címként: Sz. Háromságról. A 2. versszaktól számozás színes ceruzával.
67.	47. Szent Ambrus, és sz. Agoston Hálándó éneke. Nóta. Te Deum Laudamus ⁹³	Téged, isten! dicsirünk, Téged Úrnak vallunk (Amen)	A 68. oldalon két sor közötti beiktatás: „(itt letérdepelnek)”, lejjebb: „(itt fel állanak)”. A 69. oldalon, az ének utolsó előtti sora előtt: „(itt térdet hajtának)”.
69.	48. Az óltári nagy szentségről való énekek. Nóta. Kis ártatlan member (?) ellen ⁹⁴	Áldott Jezus kenyér színben, gyönyörködik tiszta szivben (Amen)	A 2. versszaktól eredendően számozott versszakok.
70.	49. ⁹⁵	Óh Felséges! óh szentséges! Krisztus Jezus szent Teste: égi Manna, Menyből szálla (Amen)	Címnél: Más. Nóta. Tulajdon.
71.	50. ⁹⁶	Óh szentséges, óh kegyelmes édességes Jézusom, Dicsirtessél (Amen)	Címnél: Más. azon Nótával.
72.	51. Más. Az oltári szentséggel való utolsó Áldás után. Nóta. óh Áldot szüz Anya, Menyei ⁹⁷	Áldgy meg minket Jézus! kik itt egybe gyűltünk, a Te áldásidban	Lap alján: Más.

⁹² A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁹³ KÁJONI 1676: 563; ÉE 1985: 427–431. ÉE szerint: „A Te Deum az Egyház legrégebb (...) magasztaló-hálaadó éneke. A IV. században keletkezett, sőt egyes részei, elemei még korábbra, a vértanúk korába vezethetők vissza”. Sík Sándor és Pázmány Péter fordításaiban terjedt el. Dal-
loma a középkori magyar Te Deum származéka”, erdélyi népi gyűjtésekben is fennmaradt. Uo.
429, 431.

⁹⁴ KÁJONI 1676: 642.

⁹⁵ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁹⁶ ÉE 1985: 256. ÉE szerint: „Sz és D: Bozóki M. 1797.” Uo.

⁹⁷ ÉE 1985: 418. ÉE szerint: „Hagyományos magyar áldás-ének. (...) Sz: Szentmihályi M. és
Kájoni Kancionále. D: Gimesi gyűjt., 1844, a népi gyakorlat hozzávetésével”. Uo.

73.	52. ⁹⁸	Imádunk szent ostya, drágalátos manna – seregeknek ura (Amen)	Címnél: Nóta. Tulajdon.
73.	53. ⁹⁹	Üdvézlég Krisztusnak drága szent teste! (Amen)	Címnél: Más. Nóta. Tulajdon. A 3. versszakról számozott.
74.	54. ¹⁰⁰	Minden alakotmányok, az ural aldjátok és öt mindörökké felmagasztaljátok (Amen)	Címnél: Más. Nóta Tulajdon. A 2. versszakról számozott.
Oldalszám nélküli, rövidebb méretű ragasztott lap. ¹⁰¹	55. Cím nélkül ¹⁰²	Üdvézlég óltáriszentség! csodálatos Szent Istenség (Amen)	A 2. versszakról eredendően számozott.
76.	56. ¹⁰³	Imádlak nagy istenség, véghetetlen nagy Felség (Amen)	Címnél: Más. Nóta. Tulajdon. A bal margón kék színű tollal: „Két nyelvű száj, utálatos az Isten előtt”.
77.	57. ¹⁰⁴	Óh áldott szent Istenem! Te vagy nekem mindenem (Amen)	Címnél: Más. Azon Nótára.
78.	58. ¹⁰⁵	Lelkünk idvessége ihol jelen vagon, mély imádására ki ki le borúllyon (Amen)	Címnél: Más. Nóta. Tulajdon.
79.	59. Úr Jézus Kristusrol. Nóta. Az egeknek szép csillaga. ¹⁰⁶	Jezus szent emlékezete, szivben öröm eredete, de a méznek is felette, édességes jelen léte (Amen)	Címnél: Más.
81.	60. Jézus szentséges Neve Napján. Nóta. Im orczánkra bórullunk ¹⁰⁷	Lelkem buzgósága gerjezd fel tüzedet, e' Nap méltósága gyulassza szívemet (Amen)	Címnél: Más.

⁹⁸ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

⁹⁹ ÉE 1985: 239–240. ÉE szerint: „Litániaszerű ének (...). Sz: Szentmihályi M., 1798. D: XVII. sz., Kersch alapján”. Uo. 239.

¹⁰⁰ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁰¹ Feltehetően ugyanaz a kézírás.

¹⁰² ÉE 1985: 247–248. ÉE szerint: „Sz és D: Bozóki M., 1797”. Uo. 247.

¹⁰³ Változata: ÉE 1985: 241–242. ÉE szerint: „Sz: Amadé L., átdolgozva. D. Tárkányi – Zsaskovszky”. Uo. 241.

¹⁰⁴ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁰⁵ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁰⁶ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁰⁷ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

82.	61. Bóldog szűz Máriáról való énekek, és A' Makula nélkül-való fogantatásról ¹⁰⁸	Idvez-légy Mária! isten szülője, kiben soha nem volt bűnnek szeplője (Amen)	
83.	62. szűz Mária születéséről. Nóta. oh szentséges! oh szentséges Krisztus Jezus! ¹⁰⁹	Fel teczet ma újj örömmek régen várt dicsősfénye (Amen)	Címnél: Más.
84.	63. Gyertya szentelő Bóldog Asszony unnepen, és Prsessio idejen. Nóta. ¹¹⁰	Mariát dicsírní hivek jőjjetek, mert ő fogja kérni, Fiát értetek (Amen)	Második versszakról ceruzával számozott.
85.	64. Bé Menvén a' Templomb. Nóta. lelkünk idvessége ihol jelen vagon ¹¹¹	Mojzes hagaamánnya, szülek szertartása, magával mint hozza ¹¹²	Második versszak előtt: 2. A többi versszak nem számozott.
86.	65. Azon szent Napra. Nóta. Az egeknek szép Csillaga. ¹¹³	Jerusálem várossába, Mária megyen a' Tempolban hogy bé-avattassék abban, nagy alázatasságában (Amen)	Címnél: Más.
87.	66. Szűz Mária szent Nevéről. ¹¹⁴	Oh Mária drága Név, téged óhajt tisztá szív Mária (Amen)	Címnél: Nóta. Tulajon.
88.	67. ¹¹⁵	Minden szenteknek fény, bűnösök reménye, Maria (Amen)	Címnél: Más. Azon Nóta.
89.	68. ¹¹⁶	Oh Áldat szűz Anya! mennyei szep Rózsa, bóldog Mennyországnak drága gyöny virágja (Amen)	Címnél: Más. Nóta. Tulajdon. Megj.: Második versszakról számozott.
90.	69. ¹¹⁷	Üdvez-légy Mária! kit az isten Fia öröktől fogva magának választott annyának (Amen)	Címnél: Nóta. Tulajdon.

¹⁰⁸ ÉE 1985: 374–375. ÉE szerint: „Sz: Szentmihályi M., 1798”. Uo. 374.

¹⁰⁹ Változata: KÁJONI 1676: 753–755.

¹¹⁰ ÉE 1985: 30–310. ÉE szerint: „Sz és D: Bozóki M., 1797”. Uo. 309.

¹¹¹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹¹² Az utolsó versszak végéről itt elmarad az Amen.

¹¹³ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹¹⁴ ÉE 1985: 355. ÉE szerint: „Sz: Bozóki M., 1797. D: Tárkányi – Zsaskovszky.

¹¹⁵ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹¹⁶ KÁJONI 1676: 721–722.

¹¹⁷ Vö. ÉE 1985: 374–375. ÉE szerint: „Sz: Szentmihályi M., 1798”. Uo. 374.

91.	70. Boldog Asszony Napijára. 15 agusz ¹¹⁸	Örülly ékes Tisztaságban megvirágzott Anyaság, örvendgy! Jeles Anyaságban tündöklő szűz Tisztaság (Amen)	Második versszaktól számozott versszakok. Jobb margón függőleges írás: „Maria, Ma minden ver után mandatik”(?)
92.	71. Bóldogságos szűz Mára, éneke. Szent Lukácsnál az 1. részben. 46. versében ¹¹⁹	Magasztallya, Az én lelkem az urat, és örvendezett az én lelkem: az én idvezítő istenemben (Amen)	Második versszaktól számozott. A szövegben lila vonal tagolja a versszakokat.
93.	72. Edvent első vasárnaptól, gyertyaszentelő Bóldogasszony napig. Antifóna. ének. ¹²⁰	Idvezítőnknek szent Anyja, Mennyekeknek meg nyílt kapuja (Amen)	
94.	73. gyertyaszentelő Boldog naptól husvétig Nagy szombatig Antifóna ének ¹²¹	Mennysországnak királynéja! Angyaloknak szent asszonya, áldott gyűkér, szűz Mária! (Amen)	
94.	74. Husvétől szentháromság vasárnapig. Antifóna. ének.	Mennyekek Királyné Asszonya örül szép szűz Alleluja!(Amen)	
94.	75. A' szent Haromság vasárnaptól edventig Antifóna. ének. ¹²²		
95.		Mennysországnak királynéja, irgalmasságnak szent anyja élet édesség, reménység oh Mária!	
95.	76. A' Boldogságos szűz Máriáról Laurétomi Litánia.	Uram irgalmaz nekünk. Krisztus kegyelmezz nekünk. (Amen)	Címnél: Más. Versszakonként tagolt és ceruzával számozott. Bal margón függőleges írás: „Könyörögi érettünk.”
98.			Bal margón függőleges írás: „Könyörögi érettünk.”

¹¹⁸ Vö. EE 1985: 348–349. EE szerint: „Sz: Bozóki M., 1797. D: Gimesi gyűjt., 1844”. Uo. 348.

¹¹⁹ Vö. EE 1985: 315–316.

¹²⁰ EE 1985: 290–291. EE szerint: „Sz: Szentmihályi M., 1978. D: Bozóki M., 1979”. Uo. 290.
¹²¹ KÁJONI 1676: 482; EE 1985: 291–292. EE szerint: „Sz: Bozóki M., 1797. D: Tárkányi – Zsaskovszky”. Uo. 291.

¹²² KÁJONI 1676: 685–686; EE 1985: 296. EE szerint: „Sz: Cantus Catholici, 1651. D: Tárkányi – Zsaskovszky”. Uo. 296.

99.	77. Máriát dicsérni hivek jöjjetek ¹²³	Máriát dicserni hivek jöjjetek, szent lánggal labogjon égő szivetek (Amen)	Címnél: Nóta. Vonallal tagolt a szöveg/versszakok.
100.	78. Lelkünk idvesség ihol jelen vagyon. ¹²⁴	Idvez-légy Mária, Tengernek csillaga, istennek szent Anya (ameny)	Címnél: Nóta.
100.	79. A' Dög-halál idején Nóta. ¹²⁵		Címnél: Mas.
101-es számozás hiányzik			
102.		Az egeknek szép csillaga, mely az úr Jezust szoptatta, A dög-halált ki gyomláta, ezt az Ádám vétké hozta (Amen)	
102.	80. ¹²⁶	Mária! Mária! Szebb a' fénylő Napnál ékebb a' Holdnál (Amen)	Címnél: Más. Nóta. Tulajdon.
103.	81. A' Bünösnek szüz Máriát, óltalmul kérnije. Nóta. Tulajdon. ¹²⁷		Címnél: Más.
104.		Nyujcsd-ki mennyből, óh szent Anyánk kezedet, Ne utáld meg szükségében hivedet (Amen)	Második versszakról számozott.
105.	82. ¹²⁸	Égi szüz virág! áldjon a világ Téged, oh szüz Mária! (Amen)	Címnél: Más. Második versszakról számozott.
105. ¹²⁹	83. ¹³⁰	Égi szüz virág! áldjon a világ Téged, oh szüz Mária! Mert te mihozzánk, mint édes anyánk (Amen)	Címnél: Más. Második versszakról számozott.
106.	84. Május hónapban. Mas. Nóta. Máriát dicsérni hivek jöjjetek ¹³¹	A május hónapban a tavasz zöldel, Szüz Mária! néped bugzó örömmel (Amen)	Az első versszakról eredendően számozott.

¹²³ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹²⁴ KÁJONI 1676: 688; ÉE 1985: 306. ÉE szerint: „Sz és D: Bozóki M., 1797”. Uo.

¹²⁵ KÁJONI 1676: 707.

¹²⁶ Vö. ÉE 1985: 314. ÉE szerint: „Sz és D: erdélyi népi gyűjtésből”. Uo.

¹²⁷ ÉE 1985: 303–304. ÉE szerint: „Sz: Kovács M., 1842. D: Bogisich „, 1888”.

¹²⁸ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹²⁹ Nem elírás, két ízben szerepel a 105. oldalszám.

¹³⁰ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹³¹ Két, hasonló szövegű ének, pontatlan számozású versszakokkal. A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

106. ¹³²	85. Május hónapban. Mas. Nóta. Máriát dicsírni hivek jöjjetek	Bűnösök óltalma védelmezz minket, Elestek gyámola vezesd éltünket (Amen)	Egy ragasztott cédula, amelyen 9–10. sorszámmal két versszak szerepel. Feltehetően ugyanannak az éneknek a 9–10. versszaka, lévén, hogy a 107. oldalon a 3–8. terjedő versszakok szerepelnek.
108.	86. Lúrdi szűz Máriához. ének ¹³³	Szépen szol a' kis harang epen dél vala (Amen)	Második versszakról számozott. Soronként tagolt strófák.
109.	87. Szent Mihályról való ének. Nóta óh Mária drága Név ¹³⁴	Angyali Fejedelem, Mennyei Győzedelem, szent Mihály (Amen)	Második versszakról számozott.
110.	88. Keresztelő szent Jánosról. Nóta. egek ékessége, földnek dicsősége ¹³⁵	Az emberi Nemzet Jánosnál nem nemzet, nagyobb, mint Krisztus maga mondgya	Címnél: Más.
111. ¹³⁶	89. Szent. Josef Pátriárkáról Nóta im orczáinkra borulunk. ¹³⁷	Szent József tisztségének, eleven példaja, Az isten szent Annyának meg-hitelt (Amen)	Címnél: Más.
112.			Lapalji bejegyzés: Második egyes (Meg vannak írva Forófalván az 1909-ben Farkas János áltol.
113.	90. Szent Péter és szent Pál Apostolokról. Nóta. óh édes istenem én minden reményem. ¹³⁸	Istennek szent Fia jövéen e' világra, Készített mi nekünk utat Mennysziget (Amen)	Második versszakról számozott, soronként szakaszolt.
114.	91. Szent Pál Apostol Meg-téréséről. Nóta. idvez-légy Krisztusnak sz. Teste, és vére. ¹³⁹	Saúl Dámásczusba midőn társaival Menne hivek ellen fel-forrot boszszuval (Amen)	Címnél: Más. Második versszakról számozott. Lap alján: Mas.

¹³² Nem elírás; két ízben szerepel a 106. oldalszám.

¹³³ Párhuzamát, forrását nem találtam.

¹³⁴ Változata: KÁJONI 1676: 879–880.

¹³⁵ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹³⁶ A 111 kétszer szerepel. A 2. lila színű ceruzával.

¹³⁷ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹³⁸ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹³⁹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

116.	92. Azan nótára szent János Apostal, és evangélistáról ¹⁴⁰	Dicsős szent Jánosnak ünnepét szentllyük, Ma ő szent életét vigan énekellyük (Amen)	Második versszakról számozott ersszakok.
117.	93. Szent András Apostolról. Nóta. Mond naponként, és óránként. ¹⁴¹	Szent András, az ur Jezusnak szerelmes Tanítványa, (Amen)	Második versszakról számozott.
118.	94. Szent györgy Mártírról Nóta. szüz Mária kegyes Anya. ¹⁴²	Szent György Kappaocziában, nemes szüléknek házában, világra született (Amen)	Címnél: Más. Második versszakról számozott. A bal margón eredeti írás, függőlegesen: „Farkas János az egy ezer nyolcz szaz ötven nyolcz ban születet.”
119.	95. Szent Marton Püspökről, Nóta. A' Húsvéti szent Báránynak! ¹⁴³	Szent Márton Napját szentelvén, és Hazánk Fiat tisztelvén, dicsirjük búzgó zengéssel (Amen)	
120.	96. Konfessorokrol. Szent Istvan Magyarok első Királyáról. Nóta imádlak nagy istenség. ¹⁴⁴	Ez nap melly nevezetes, s melly igen örvendetes, Magyaroknak, ünnepét midő üllik, dicsős Hanát tisztelik szent Istvánnak (Amen)	Címnél: Más. Második versszakról számozott.
121.	97. Az szent Rokhushoz. Ének. Nota. ¹⁴⁵	Szent rokhús itt az életben szarándak levén Pestes-ben Pestis támad hirtelen a' mi veszedelmünk.(Amen)	Címnél: Más.
122.	98. A' Padvai szent Antal tiszteletire. Litánia.	Uram irgalmaz nekünk, Krisztus kegyelmezz nekünk	Címnél: Más. A második versszakról számozott.
123.			Bal margón: „Könyörögi Érettünk.”
124.			Bal margón: „Könyörögi érettünk.” Lap alján kék tollal/ceruzával(?): „Miatyánk. Üdvez légy Mária!”

¹⁴⁰ Változata: ÉE 1985: 124–125. ÉE szerint: „Sz: KÁJONI Kancionále alapján. D: Cantus Catholici, 1615”. Uo. 124.

¹⁴¹ Változata: KÁJONI 1676: 788.

¹⁴² A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁴³ Változata: KÁJONI 1676: 829.

¹⁴⁴ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁴⁵ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

125.	99. Kis Ártatlan Menyben ellyen. ¹⁴⁶	Szent Antal csúda jelekkel, tündöklük kegyelmekkel, kik Hozzá tiszta szivből járúlnak (Amen)	Címnél: Mas. Nota. Második versszaktól számozott strófák.
126.	100. Respansorium. ¹⁴⁷	Hogy ha kívány csudákat, Halál és nyamaruság, ördög és sok tévelygés (Amen)	Címnél: Más. Második versszaktól számozott strófák. Lap alján: „imadkozzál érettünk Pádvai szent Antal, Hag meltok lehesünk Kristus igiretire.”
127.	101. Szeraffikus szent Ferenczről ének. Nóta. Oh Mária drága Név. ¹⁴⁸	Istennek hiv szolgája, újj életnek Formája, szent Ferencz! (Amen)	Második versszaktól számozott.
129.	102. Magyar szűz szent Margitról. Nota. Lelkünk idvessége ihol jelen vaygon. ¹⁴⁹	Ki nyilt szép viola! tár-gya örömmünknek, Pirosúlt Hajnala Magyar Nemzetünknek! (Amen)	Versszakokra tagolt.
130.	103. Szűz szent, Borbára Mártyirról. Nota. ho Mária drága Név. ¹⁵⁰	Szent Borbára áldassál, és fel magasztaltassál (Amen)	Címnél: Mas.
131.	104. Szent ANNA Aszszonyról Nóta Lelkünk idvessége ihol ellen vagán. ¹⁵¹	Szent Anna született Júda nemzetéből, s eredett rész szerént Áron vérségéből (Amen)	Második versszaktól számozott.
132.	105. Minden szentekről régí ének Nóta túlaidon ¹⁵²	Követi -vala Kristus csudáit Népnek sokasága Kikhez ma járúlt Úrünk tanúsága (Amen)	Második versszaktól számozott.
133.	106. Akár melly szükség, és nyomorúság idején. A mellyet Búza szenteléskor, vagy Kereszt járo héten is szoktat mondani. Nóta Tulaidon. ¹⁵³	Atya! Fiu! Szent Lélek! egy isten; egy úr, három személylek! Nagy Isten, Téged áld minden lélek	Második versszaktól számozott.
134.	107. Essőért	Mezőnkre harmatidat, úr Kristus! terjeszszed áldasidat, ur Krisztus, vigasztald szolgálaidat	

¹⁴⁶ Változata: KÁJONI 1676: 737.

¹⁴⁷ Előző variánsa.

¹⁴⁸ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁴⁹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁵⁰ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁵¹ A KÁJONI 1676 és az ÉE 1985 nem tartalmazza.

¹⁵² KÁJONI 1676: 799; ÉE 1985: 282–283. ÉE szerint: „Sz: KÁJONI Kancionále alapján.

D: Cantus Catholici, 1651.

¹⁵³ KÁJONI 1676: 1235–1237.

135.	108. (Jegyzés) (Igy az alább ki nevezet szükségekenis, lehet, mind ezen verseket mondani, mikor az idő szükséges, Ezen fen irtt versekből, az' Mezőnkre harmatidot, úgy innét, aláb irt verseket, el lehet közölni a' többiek közi)		
135.	109. (Tiszt időért)	oszlasd el a felhőket, úr Kristus! Zárdbé a' sok essőket, úr Kristus! engedgy tiszta időkétt. :I: ¹⁵⁴	
135.	110. (Éhség idején.)	Mutasd Kegyességedet, úr Kristus, nyujcsad segicségedet, úr Kristus! táplád a' Te Népedet. :I: ¹⁵⁵	
135.	111. (Dög-halál idejen)	Dög halál veszedelmét, ur Kristus! vedd el reállunk félelmét, úr Kristus,! fordítsd el nagy sérelmét. :I: ¹⁵⁶	
135.	112. (Marha-dög idején)	Dögtől mi barmainkat, úr Kristus! őrizd meg marhainkat, úr Kristus! éltető jóvainkat. Amen ¹⁵⁷	
136.	113. Hit, remény és szeretet ¹⁵⁸	Uram! hiszlek és reménylek, tiszta sziből szeretlek (Amen)	Második versszaktól számozott.
137.	114. Az uralkodó fejedelmért. Ez nagy szentség valóban, azon Nótával ¹⁵⁹	Tarcsd meg Isten, a' kiralyt. néped hozzád így kiált (Amen)	Második versszaktól számozott.
138.	115. Lítania Minden szentekről. Kedre. Vagy köz-könyörgések idejére.	Uram irgalmaz nékünk, Krisztus kegyelmezz nékünk	Bal margón és a szöveg között függőleges írással: „Könyöröggi értettünk.”
140.			A litánia végén, bal oldalon, függőleges írással: „Mencs meg uram minket.”

¹⁵⁴ A teljes szöveget lejegyzetem.

¹⁵⁵ A teljes szöveget lejegyzetem.

¹⁵⁶ A teljes szöveget lejegyzetem.

¹⁵⁷ A teljes szöveget lejegyzetem.

¹⁵⁸ EE 1985: 285–287. EE szerint: „Sz és D: Bozói M., 1797”. Uo. 285.

¹⁵⁹ A KÁJONI 1676 és az EE 1985 nem tartalmazza.

141.			Bal oldalon, függőleges írással: „Mencs meg uram minket. Kérünk téged hallgas meg minket.”
142.			A bal oldalon, függőleges írással: „Mencs meg uram minket.”
			Bal oldalon, függőleges írással: „Kérünk téged hallgas meg minket.”
143.	116. Keresztjáró napokra. ¹⁶⁰	Hallgasd meg, hallgasd meg, Hallgasd meg Uram! A mi könyörgésünket. (Amen)	Az egyes versszakokhoz általam azonosíthatatlan jelek rajzolva.

LAURA IANCU

A Manuscript Hymnal from 1909

This Hungarian-language Catholic hymnal from Forrófalva, Moldavia, was published in 2021. The 145-page manuscript, dated 1909, was written by János Farkas, the village's cantor at the time. Throughout the twentieth century, cantors and pre-singers primarily used the manuscript in paraliturgical services. Since most written records in the mother tongue of Moldavian Hungarians have been lost, the survival of this manuscript is both unique and materially valuable.

In the religious life of the Roman Catholics living in the Diocese of Jászvásár (founded in 1884), cantors still played a central role. The written legacy of this lay religious leader extends beyond the domains of folk tradition and literacy. In the secular sphere, religious folk songs served not only as a part of religious rituals but also shaped the content and character of faith and influenced the believers' perception of God.

¹⁶⁰ Változatok: KÁJONI 1676: 394; 951; ÉE 1985: 389–390. ÉE szerint: „KÁJONI Kancioná-le. D: XVI. sz, mai népi gyűjtések szerint”. ÉE uo. 388. Vö. még: KÁJONI 1676: 1235–1236.